

KOKOUSHUISTIO

Kalajoen vesienhoitoryhmään kutsutut edustajat
Tiedoksi varajäsenille

KALAJOEN VESIENHOITORYHMÄN KOKOUS

Paikka: Alavieska, Pappilantie 1, kunnantalon valtuustosalii ja Teams-etäyhteys
Aika: 1.9.2020 klo 9-11
Läsnä: Sauli Halmetoja (Kanteleen Voima Oy), Kari Kestikievari (Haapajärven kaupunki), Teijo Visuri (Someronkylän kyläyhdistys ry), Risto Jokela (ProAgria Oulu), Sami Nyrhinen (Alavieskan kunta), Tuomas Häggman (Alavieskan kunta, klo 10.50 lähtien), Terhi Rahkonen (Ylivieskan kaupunki, sihteeri) ja Tapio Koistinaho (Ylivieskan kaupunki, pj.)
Etänä: Juha Peltomaa (Nivalan kaupunki), Juho Miettinen (Peruspalvelukuntayhtymä Selänne), Jukka Tuohino (Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus) ja Miia Leipälä (Vestia Oy)

1. Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 9:12. Pidettiin lyhyt esittelykierros.
2. Kävimme läpi kuntien välisen yhteistyö- ja rahoitussopimuksen vuosille 2020-2022. Sopimus on lähetetty edellisellä viikolla kuntien edustajille. Ari Mikkonen Reisjärven kunnasta on ilmoittanut etukäteen sähköpostitse sihteerille, että Reisjärvi jatkaa tätä sopimusta.

Sihteeri kävi läpi, mitä muutoksia sopimukseen on tehty edelliseen sopimukseen verrattuna. Sopimuksessa viitataan vesienhoitoryhmän toimintasuunnitelmaan, joka jatkossa päivitetään yhteistyö- ja rahoitussopimusten kanssa kolmen vuoden välein. Aiemmin toimintasuunnitelma on päivitetty kerran vuodessa. Kuntien osuus kustannusten jaosta on päivitetty vuoden 2020 asukaslukujen mukaan, kuten edellisessä kokouksessa päätettiin. Yhteissumma 2500 € pysyy samana.

Paikallaolijat hyväksyivät kuntien välisen yhteistyö- ja rahoitussopimuksen vuosille 2020-2022. Paikalla olevat kuntien edustajat allekirjoittavat sopimuksen kokouksen jälkeen. Kari Kestikievarilla oli mukanaan valtakirja, joka valtuutti hänet allekirjoittamaan sopimuksen Haapajärven kaupungin puolesta. Karin lisäksi Tapio Koistinaho ja Sami Nyrhinen allekirjoittivat sopimuksen. Sihteeri lähettää sopimuksen allekirjoitettavaksi kirjepostina myös muihin kuntiin.

3. Kalajoen vesienhoitoryhmän toimintasuunnitelma on päivitetty kolmivuotiseksi, kuten edellisessä kokouksessa päätettiin (Liite 1). Päivitetty toimintasuunnitelma oli lähetetty edellisenä päivänä kokoukseen ilmoittautuneille etukäteen luettavaksi. Sihteeri kävi kokouksessa läpi kohdat, joihin oli tehty muutoksia. Vesienhoitoryhmän työryhmän kokoonpanosta todettiin, että se elää koko ajan. Sihteerin sähköpostilistalla on pari henkilöä enemmän kuin mitä toimintasuunnitelmaan on listattu. Työryhmään voi liittyä koska tahansa mukaan. Paikallaolijat hyväksyivät esitetyn toimintasuunnitelman.
4. Sihteeri esitteli viime joulukuussa alkaneen Kalajoen vesienhoitoryhmän -vakaasti peräsimessä -hankkeen, joka kestää vuoden 2021 loppuun. Hanke on vesien- ja merenhoitoa edistävä hanke, jolle Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus on myöntänyt 60 900 € suuruisen avustuksen. Avustuksen osuus on 60 % hankkeen arvioiduista kokonaiskustannuksista 101 500 €. Tuohinon Jukka kysyi, miten hankkeen omarahoitusosuus saadaan kerättyä. Siihen Tapio Koistinaho vastasi, että kuntien ja muiden yhteistyökumppaneiden rahoitussopimuksilla katetaan osa omarahoituksesta. Loput

kerätään vastinrahana niiltä kunnilta, joille kosteikkoja tai muita vesiensuojelurakenteita perustetaan. Vastinrahan suuruudesta sovitaan aina kohdekohtaisesti. Tällainen tapa on Koistinahan mukaan toiminut hyvin aiemminkin.

Sihteeri kävi läpi Vakaasti peräsimessä -hankkeeseen kuuluvat keskeisimmät toimenpiteet:

- Kalajoen vesienhoitoryhmän toiminta:
 - Vesienhoitoryhmä kokoontuu vähintään 2 krt/v ja tarvittaessa myös useamminkin.
 - Hankevetäjä vastaa mm. kokousjärjestelyistä, verkostoitumisesta ja tiedottamisesta sekä kehittää jatkuvasti ryhmän toimintaa ja kutsuu mukaan uusia toimijoita.
 - Yhteistarkkailusta tiedottaminen, Meidän Kalajoki -sivuston päivittäminen, vesienhoitoyön aktivointi, haja-asutusalueiden jätevesineuvonta ja happamiin sulfaattimaihiniin liittyvän tietoisuuden edistäminen Kalajoen valuma-alueella.
- Vesienhoidon kuntakohtaiset toimintaohjelmat:
 - Kuntakohtaisten vesienhoidon toimintaohjelmien laatimisessa käytetään hyväksi vesienhoitoryhmän ylläpitämää hankelistaa.
 - Hankevetäjä ohjaa toimintaohjelmien laatimista.
 - Kuntakohtaiset vesienhoidon toimintaohjelmat käsitellään kuntaorganisaatioissa ja tarvittavissa sidosryhmissä.

Huom. Tämä pitää saada nopeasti käyntiin jokaisessa kunnassa!

- Vesien hallinta maa- ja metsätaloudessa:
 - Jatkoseminaarin ja työpajan järjestäminen Vesien hallinta maa- ja metsätaloudessa –kestävän tuotannon kulmakivi –seminaarille, mikä tukee kuntakohtaisten toimenpiteiden laatimista (uudet keinot ja työkalut).
 - Suunnitellaan ja osittain pilottikohteena toteutetaan jollekin Kalajoen sivu-uomalle luonnonmukaisen peruskuivatuksen hanke. Sopivista kohteista otetaan ehdotuksia vastaan.

Alun perin oli ajateltu, että jatkoseminaari ja työpaja järjestettäisiin tänä syksynä yhdessä Verkostoilla tehoa vesienhoitoon –hankkeen kanssa, mutta vallitsevan koronatilanteen takia sitä ei ole nyt järkevää järjestää.

Tässä vaiheessa keskusteltiin myös Järviojan-Jukulaisojan valuma-alueen yläosan valuma-aluesuunnittelusta. Valuma-alue sijoittuu Alavieskan ja Ylivieskan alueelle ja laskee Vivunkumman alapuolelle. Tuohinon Jukka nosti tässä vaiheessa esille uuden maa- ja metsätalouden vesienhallinnan edistämisen avustushaun, johon tämän tyyppiset kohteet voisivat sopia. POP ELY hoitaa avustushakua.

Lisätietoa:<https://www.ely-keskus.fi/web/ely/maa-ja-metsatalouden-vesienhallinnan-edistamisen-avustushaku>

- Kosteikko- ja vesienhoitosuunnittelu
 - Suunnitellaan vesiensuojelurakenteita maa- ja metsätalousalueille. Suunnittelu kohdennetaan niille osavaluma-alueille, jotka vesienhoidon toimenpideohjelmien mukaan eniten hyötyvät näistä toimenpiteistä.
 - Tuotetaan viisi kosteikkosuunnitelmaa ja toteutetaan 2-3 kohdetta, joista saadaan vastinrahaa kunnalta tai muulta yhteisöltä.

5. Käytiin läpi kuntakohtaisten vesienhoidon toimenpideohjelmien toteuttamista kunnissa ja niiden tavoitteita Ylivieskaan luonnostellun toimenpideohjelman pohjalta. Hankevetäjä oli ajatellut lähteä liikkeelle, niin että kullekin kunnalle asetetaan painopisteet ja niiden pohjalta lähdetään priorisoimaan vesienhoidon toimenpiteitä kussakin kunnassa. Esimerkiksi Ylivieskassa voitaisiin keskittyä pintavesien suojeluun ja tulvasuojeluun. Ylivieskan alueella on 13 Kalajoen osavalmu-alueita, joiden valuma-alue suunnittelulla ja priorisoinnilla voitaisiin lähteä liikkeelle. Työssä voidaan myös käyttää hyödyksi yksityisiltä maanomistajilta tulleita ehdotuksia kosteikkojen perustamispaikoiksi (VIIVYTYS-hanke).

Koska Kalajoen alueen kuntien ominaispiirteet vesienhoidon näkökannalta vaihtelevat Kalajoen merenranta-alueista sisämaan järvi-keskeisiin kuntiin kuten Haapajärveen ja Reisjärveen, ei vesienhoidon toimenpideohjelmaa voida täysin kopioida yhden suunnitelman pohjalta. Toki naapurikuntien kuten Ylivieskan ja Alavieskan väliltä löytyy paljon yhteisiä piirteitä. Vesienhoitoryhmän perustamisvaiheessa on tehty monitavoitearviointi, josta löytyy mm. tavoitteita ja toimenpiteitä Kalajoen tilan parantamiseksi. Tästä selvityksestä voidaan poimia Kalajoen alueen kuntia yhdistäviä arvoja ja yhteisiä tavoitteita. Kokouksessa todettiin, että Kalajoki ja sen tilan parantaminen on kaikkia kuntia yhdistävä tekijä. Tuohinon Jukka kehotti tutustumaan lijojen vesistövisioon ja hakemaan sieltä ideoita kuntakohtaisten vesienhoidon toimenpideohjelmien eteenpäin viemiseen. Myös Oulujoen-lijoen vesienhoitoalueen toimenpideohjelman suunnitelmat kannattaa tuoda kuntakohtaisiin suunnitelmiin.

Hankevetäjä ohjaa kuntakohtaisten vesienhoidon toimenpideohjelmien toteutusta kunnissa ja toivoo aktiivisuutta myös kuntien suunnalta. Keskusteltiin myös siitä, että keneltä muilta kunnanviranomaisten lisäksi kysytään näkemyksiä vesienhoidon toimenpideohjelmiin. Kuntien asukkaat ja heidän näkemykset olisi hyvä saada myös mukaan. Ainakin Ylivieskassa tehtäisiin sellainen vesienhoidon toimenpideohjelma, joka vietäisiin lautakunnan käsittelyyn.

6. Kävimme läpi hankelistaa ja se päivitetään kokouksessa käytyjen keskusteluiden pohjalta.

Kokouksen aikana nousi esille Vivunkummun pohjapadon tilanne. Sinne on tehty kaksi kalatietä, mutta ne kuuleman mukaan toimisivat kuitenkin kalannousun esteenä. Myös padon alaosa rapautuu, mikä vaikeuttaa haittaa. Myös Kalajoen ranta-alueet Alavieskassa vaativat kunnostusta ja kesäisin tarvittaisiin enemmän vettä jokeen. Syyskuun puolessa välissä on sidosryhmäpalaveri Vivunkumpuun liittyen.

Nivalan Pohjojärven alueelle on Maveplan Oy tehnyt kuivatus ja ojien kunnostussuunnitelman. Rahoitus puuttuu. Nivalan Mutalammen kunnostukseen on haettu viime keväänä rahoitusta, mutta sitä ei ole myönnetty. Suunnitelman toimenpiteet olisi pitänyt olla paremmin kohdennettuja.

Haapajärvellä on kalastuskunta hakenut rahoitusta Harjunlahden kunnostukseen. Kuusijoen perkaukseen haetaan rahoitusta myöhemmin. Settijoen tilanteesta voi sihteerin tiedustella Kuusaan osakaskunnasta.

Kunnostushankkeisiin liittyen Tuohinon Jukka antoi vinkin, että kannattaa suunnitella yhteisniittoja useampaan paikkaan, jolloin niittokone on helpompi saada ja se voi myös vaikuttaa rahoituksen saantiin. Pieniä ruoppaushankkeita ei tällä hetkellä rahoiteta.

Hankelistalle lisätään POP ELYn vetämä Ylivieskaan ja Nivalaan sijoittuva pengerryspumppaamoiden hyötykäyttöön liittyvä selvityshanke. Ylivieskassa on myös käynnissä Salmelanojan kääntö ja kosteikkoaltaan perustamishanke, johon on saatu MMM:n tulvasuojelurahaa 300 000 €.

Syksyllä aukeaa kaksi vesiensuojeluun liittyvää avustushakua. Maa- ja metsätalouden vesienhallinnan edistämisen avustushakusta, josta oli jo aiemmin puhetta, voi saada tukea mm. valuma-alue- ja vesitalouden suunnitteluun ja toteutukseen, joilla vähennetään vesistöön kohdistuvaa kuormitusta. Vaikuta vesiin -vesiensuojelun tehostamisohjelman kautta voi hakea

avustusta vesistökuunnostushankkeisiin. Todennäköisesti myös lintukosteikkojen perustamista tukevassa SOTKA-hankkeessa on vielä avustushaku auki.

7. Muita kokouksessa käsiteltäviä asioita ei noussut esille.
8. Seuraavaksi kokouspaikaksi ehdotettiin Haapajärveä, jossa voisi samalla käydä katsomassa Lohjoen elinympäristökuunnostushanketta. Kokousajankohta voisi olla huhtikuussa, jolloin joessa pitäisi olla runsaasti vettä. Sihteeri on ensi vuoden puolella yhteydessä työryhmään.
9. Kokous päättyi klo 11.07.

Kokousten muistiot ja muut materiaalit ovat nähtävillä osoitteessa:

<http://www.meidankalajoki.fi/vesienhoitoryhma>

Ylivieskassa 18.9.2020,

Terhi Rahkonen
puh. 040 182 8781,
terhi.rahkonen@ylivieska.fi